

Vernieuwend onderwijs of terug naar onze roots?

“Ons onderwijs is de laatste jaren een woelige, snelstromende, rumoerige bergrivier”, hoor ik meester Kurt zeggen wanneer hij een artikel over één van de vele onderwijsvernieuwingen leest. “Maar er zit iets in de vernieuwingen. Ik hoop alleen dat onze rivier vlug een vlakke instroomt en kan kalmeren.”

Verandering

Het valt niet te ontkennen dat meester Kurt een punt heeft. Ons Vlaams onderwijs komt vaak in de media, vanuit verschillende invalshoeken. Of het nu gaat over het M-Decreet, het lerarenplatform, vernieuwde benoemingen of groeiende diversiteit, de overheid neemt veel initiatieven die ons onderwijs zouden moeten verbeteren. Toch gaan scholieren er op sommige vlakken op achteruit. Hun kennis over de natuur en verbondenheid ermee zijn daar voorbeelden van. Dat terwijl de toestand van onze aarde niet rooskleurig is en milieuproblematieken een deel van ieders leven worden. Ik stelde me de vraag of er nog goed wordt nagedacht over hoe we leerlingen laten leren en waar we dat doen. Er zijn immers manieren van leren en lesgeven die verder gaan dan in een klaslokaal zitten en vanuit handboeken werken.

Kinderen hebben natuur nodig en omgekeerd

Natuurgebaseerd onderwijs is zo een ‘nieuwe’ vorm van leren en lesgeven. Het is een onderwijsvorm waarbij geprobeerd wordt om alle doelen te bereiken door vanuit de omringende natuur te vertrekken.

Kinderen gaan naar buiten en trekken de natuur in. Hun ontdekkingstocht en waarnemingen zijn het startpunt van een natuurgebaseerd thema. Hierin komen taal, wiskunde, aardrijkskunde, biologie en andere leergebieden flexibel aan bod. Op die manier kunnen leerlingen het fenomeen volledig doorgronden. Gaandeweg ontwikkelen ze een natuurbewuste houding, genieten ze meer van de natuur, maar worden ze vooral kritischer in hun eigen omgang ermee.

Deze manier van leren wordt veel meer door de leerlingen zelf gestuurd en de manier waarop zij hun onderzoek aanvatten. Dat biedt op zijn beurt weer kansen om tegemoet te komen aan de leermogelijkheden van elke leerling, met het oog op inclusie. Onderzoekend leren, leerlinggestuurd onderwijs, differentiatie en de leerkracht als coach zijn niet toevallig kernbegrippen in deze onderwijsvorm. Het is met andere woorden vernieuwend onderwijs en het gaat terug naar onze roots!

Er zijn al verschillende artikels en handleidingen geschreven die leerkrachten een goede houvast geven om natuurgebaseerd te werken. Toch keren veel scholen het de rug toe of nemen ze een afwachtende houding aan omdat ze kampen met onbeantwoorde vragen, bezorgdheden en onwetendheid. Onterecht, want alle scholen kunnen deze onderwijsvorm uitrollen, zelfs als ze in het midden van de stad liggen. Ze moeten er alleen zelf in geloven.

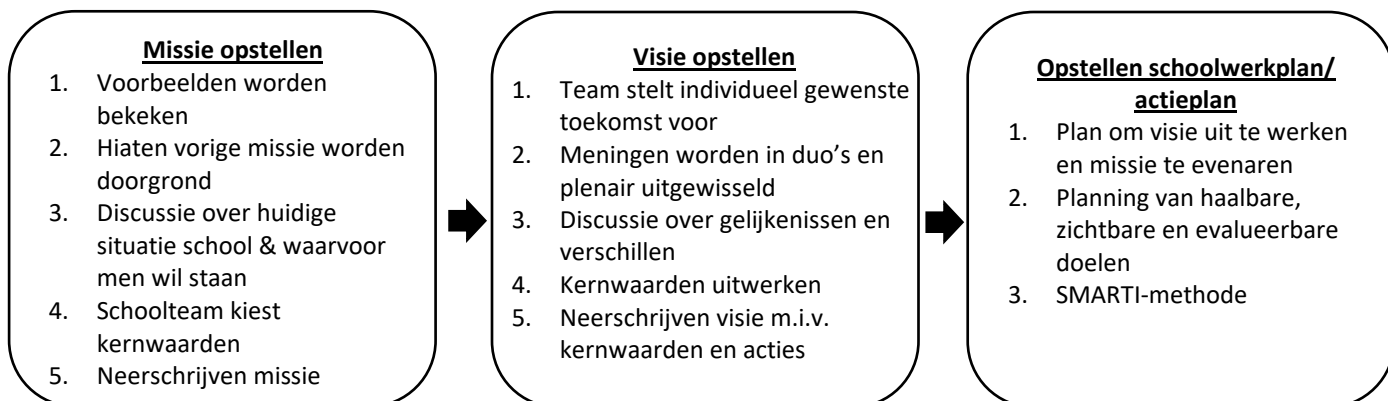
Mijn onderzoek: hoe start je hiermee als school?

De hamvraag: hoe begin je als school aan natuurgebaseerd onderwijs? Het is in ieder geval niet iets waar je van de ene op de andere dag mee start. Het moet in de visie, het toekomstbeeld van een school aanwezig, wat zeg ik, doordrongen zijn. Het schoolteam moet er samen aan kunnen werken en het bijsturen.

Ik deed onderzoek naar hoe scholen een natuurgebaseerde onderwijsvisie kunnen opbouwen. Ik kreeg de kans om drie maanden samen te werken met een Zuid-Afrikaanse school die deze manier van leren al negentien jaar toepast. Southern Cross Schools, gelegen in het Zuid-Afrikaanse Hoedspruit, doorliep een jarenlang proces om haar missie en visie scherp te stellen. Ook vandaag zijn ze hier nog mee bezig aangezien de noden van haar leerlingen en de aarde veranderen. Het was merkbaar dat het uitbouwen van natuurgebaseerd

onderwijs voor hen een heel dynamisch parcours was. Tijdens het onderzoek kreeg ik een duidelijk zicht op dit proces. Op basis hiervan, schreef ik een globaal proces van missie- en visievorming; een concreet stappenplan waar directies en schoolteams mee aan de slag kunnen gaan:

Meer uitleg, bij elke deelstap, is te vinden in mijn bachelorproef.

Wat me opviel tijdens mijn onderzoek is het belang van samenwerken binnen het schoolteam. Natuurgebaseerd onderwijs vraagt om het uitwisselen van ervaringen en deskundigheid, zowel binnen schoolteam als met externe natuurdeskundigen en -organisaties.

Uit alle belangrijke inzichten, processen en werkwijzen die ik onder de loep nam, blijkt dat het belangrijkste is dat een school zichzelf vooral de tijd en de ruimte geeft om met natuurgebaseerd onderwijs aan de slag te gaan. Scholen moeten zoeken naar manieren om belemmeringen te omzeilen en de natuurbewuste houding bij hun leerlingen aan te wakkeren. De resultaten van het onderzoek verwerkte ik samen met de stappenplannen voor schoolteams in een poster.

Fouten maken, tijd nemen, leren...

Dus, lieve schoolteams, zoals jullie ongetwijfeld tegen leerlingen zeggen: “Fouten maken mag, daar leer je uit.”. Tijd nemen om natuurgebaseerd onderwijs uit te proberen, fouten te maken en vervolgens bij te sturen is de kerngedachte. Want wat is er mooier dan kinderen op een zelfmotiverende manier te laten leren en hen daarbij hun steentje bij te laten dragen aan de natuur waarin ze leven? Zo krijg je niet enkel meer leerplezier maar ook kritischere jongeren die actuele milieuthema’s door een andere bril bekijken en ernaar kunnen handelen.

- *Vernieuwend onderwijs ÉN terug naar onze roots: natuurgebaseerd onderwijs –
- Olivier Oben -*

